

Heljo Pikhof
Riigikogu kultuurikomisjon

Teie: 8.11.2023 nr 1-6/23-93/2

Meie: 8.12.2023 nr 9.1-
1.1/23/5200-2

Seisukoht ja selgitused seoses kollektiivse pöördumisega

Austatud Heljo Pikhof

Riigikogu kultuurikomisjon edastas Haridus- ja Teadusministeeriumile ning Rajaleidjale seisukoha kujundamiseks ja lahendamiseks Anna Fattakhova algatatud kollektiivse pöördumise „Petitsioon erivajadustega laste õpetajate kaitseks“. Vastusena saadame Haridus- ja Teadusministeeriumi ning Haridus- ja Noorteamet (Rajaleidja) ühised seisukohad ja selgitused.

Kollektiivses pöördumises tehakse Riigikogu liikmetele ettepanek lubada koolidel ja lasteaedadel võtta tööle erivajadustega laste õpetajaid, logopeede ja psühholooge ilma C1-keelekategoriat nõudeta, kui need spetsialistid ei tööta eesti keelt emakeelena kõnelevate lastega.

Vabariigi Valitsuse määrusega kehtestatud keeleoskuse nõuete kohaselt kehtib juba täna õpetajatele ja tugispetsialistidele C1-tasemel eesti keele oskuse nõue, kui nad õpetavad/osutavad teenust eesti keeles ning B2-tasemel keeleoskuse nõue, kui nad õpetavad/osutavad teenust eesti keelest erinevas keeles. Seda põhimõtet ei ole plaanis muuta. Parema õigusselguse tagamiseks on Haridus- ja Teadusministeeriumis ette valmistamisel viidatud määruse muutmise eelnõu, millega kaasajastatakse keeleoskuse nõuetega isikute ringi ja ametinimetusi, tuues senisest selgemini välja õppeasutuse juhtide, õpetajate, abiõpetajate, tugispetsialistide ning õpetajat abistavate töötajate eesti keele oskuse nõuded.

Üleminek eestikeelsele haridusele saab toimuma järk-järgult hiljemalt 2032/2033. õppeaastaks. Eestikeelne haridus tagatakse ka haridusliku erivajadusega lastele. Teadusuuringud on näidanud, et mitmekeelsed erivajadusega õpilased suudavad omandada teise keele samal tasemel ükskeelsete erivajadustega õppijatega,^{1,2} kahe keele omandamine ei kahjusta erivajadusega õppija arengut³ (eriti juhul, kui ta saab olla mõlemas keelekeskkonnas), mitmekeelsus pigem soodustab erivajadusega õppijatel üldist kognitiivset ja keelelist arengut, kuid seda vaid soodsate keskkonnatingimuste korral.⁴

¹ <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/27461977/>

² <https://journals.sagepub.com/doi/full/10.1177/15407969221075848>

³ <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/27814795/>

⁴ <https://journals.sagepub.com/doi/full/10.1177/15407969221075848>

Haridusliku erivajadusega laste üleminek eestikeelsele õppele saab toimuda lapsele jõukohases tempos, tagades keele omandamist toetavad tingimused, sh eesti keelt ja õpetamise metoodikat valdav õpetaja ning võimalus viibida eestikeelses keskkonnas, kus saab keelt praktiseerida.

Tänane õiguslik raamistik annab piisavalt paindlikke võimalusi õppe individualiseerimiseks, lubades koolil teha muudatusi või kohandusi nii õppeajas, õppesisus, õppeprotsessis kui ka õppekeskkonnas, moodustada õpiabi- ja tasemerühmi ning kaasata tugispetsialiste ja abiõpetajaid. Õpilasele jõukohase tempo võimaldamiseks saab kool vajadusel õpilase õppeaega pikendada, koostades õpilasele individuaalse õppekava, mille alusel liigub õpilane õpitulemuste saavutamise poole talle võimetekohases tempos. Samamoodi kohandavad lasteaia õpetajad õppe- ja kasvatustegevust lapse erivajaduse järgi, koostades vajadusel koostöös logopeedi/eripedagoogi jt spetsialistidega ning lapsevanemaga lapsele individuaalse arenduskava.

Muukeelse erivajadusega lapse õppe jõukohastamiseks vajalike õppe- ja kasvatuskorralduslike meetmete valikul ja rakendamisel nõustavad koole ja lasteaedasiid Rajaleidja spetsialistid. Metoodilist tuge õpetajatele eesti keelest erineva kodukeelega laste/õpilaste õpetamisel pakuvad Haridus- ja Noorteameti keelevaldkonna nõustajad.

Lapse õppe- ja kasvatustegevuse või õppetöö korraldamisel lähtutakse koolivälise nõustamismeeskonna soovitusel, sh lapse kognitiivsele ja kõne arengule antud hinnangust. Kõnearengu ekspertide hinnangul on erivajadusega laste õpetamisel põhjendatud kasutada lapse emakeelt kuni 3-aastase tavapärase kõnearengu ekvivalendi saavutamiseni.

Mõõduka raske ja sügava vaimupuudega õpilaste õppekeele valib kool. Muudel juhtudel, kui pärast keele omandamist toetavate tingimuste tagamist ja koolile seadusega lubatud kohanduste tegemist osutub eesti keeles õppimine haridusliku erivajadusega õpilasele mittejõukohaseks, võib peale eesti keele või selle asemel muud keelt kasutada vanema nõusolekul ja kooskõlas koolivälise nõustamismeeskonna soovitustega.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)
Kristina Kallas
minister

Koopia: kollektiivse pöördumise algataja, info@rahvaalgatus.ee

Piret Liba
735 0136
piret.liba@hm.ee